

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 233.980 van 1 maart 2016
in de zaak A. 214.847/X-16.129.**

In zake : Christophe DEPAMELAERE
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Piet Rotsaert
 kantoor houdend te 8700 Tielt
 Beernegemstraat 2
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

 het VLAAMSE GEWEST
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Sven Vernailen
 kantoor houdend te 2018 Antwerpen
 Mechelsesteenweg 27
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 25 januari 2015, strekt tot de nietigverklaring van “[h]et Besluit van de Vlaamse Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Welzijn dd. 28.10.2014, waarbij beslist werd dat in het algemeen belang voor de realisatie van fietspaden langs de N370-Beernemsteenweg, de onroerende goederen in gele kleur aangeduid op verschillende door de minister ondertekende planne[n] op het grondgebied van de gemeenten Wingene en Beernem onmiddellijk in bezit worden genomen en deze goederen onteigend worden overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemene nutte, in de mate dat dit besluit betrekking heeft op de percelen waarvan verzoeker eigenaar is, zoals opgenomen in de tabel van innemingen onder de nummers 2, 3 en 4 [lees: 7, 8 en 9]”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur Tom De Waele heeft een verslag opgesteld.

De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 29 januari 2016.

Staatsraad Pierre Lefranc heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Ilse Vandamme, die *loco* advocaat Piet Rotsaert verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Annelies Geerts, die *loco* advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Tom De Waele heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. Volgens de tabel der innemingen gevoegd bij het onteigeningsplan 1M3D8J G 107835 01 is verzoeker eigenaar van de percelen gelegen te Wingene, Beernemsteenweg 126, kadastraal bekend sectie D,

nrs. 15/g4, 15/h4 en 14/p (inneming 7, 8 en 9 op het voormelde onteigeningsplan).

4. In augustus 2010 wordt een startnota opgesteld voor de aanleg van fietspaden langs de gewestweg N370 tussen Wingene en Beernem. In die nota wordt de probleemstelling als volgt weergegeven :

“De N370 is een druk bereden gewestweg. De N370 heeft niet alleen af te rekenen met autoverkeer maar ook met vrachtverkeer (cf. vrachtproblematiek Ardooie-Wingene), traag rijdend landbouwverkeer en busverkeer. Met de huidige inrichting van de weg leidt dit tot gevaarlijke situaties voor de zwakke weggebruikers. Dit mede omdat de N370 een vrij smalle tweevaksweg is waarbij de rechtlijnige wegvakken afwisselen met vele bochten wat bijdraagt tot de onveiligheid van de zwakke weggebruiker.”

In de startnota worden vijf scenario's uitgewerkt. Uiteindelijk wordt gekozen voor het scenario met vrijliggende enkelrichtingsfietspaden langs beide zijden van de weg tussen Wingene en Wildenburg. Vanaf het verlaten van Wildenburg naar Beernem wordt er gekozen voor een dubbelrichtingsfietspad aan de oostzijde van de weg.

5. Op 28 oktober 2014 besluit de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn dat in het algemeen belang voor de realisatie van fietspaden langs de N370-Beernemsteenweg, bepaalde onroerende goederen, waaronder de voormelde percelen van verzoeker (randnummer 3), op het grondgebied van de gemeenten Wingene en Beernem onmiddellijk in bezit moeten worden genomen. Deze onroerende goederen worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 'betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte' (hierna: de wet van 26 juli 1962). Dit is het bestreden besluit, dat als volgt gemotiveerd is:

“Gelet op het feit dat geopteerd wordt voor de aanleg van nieuwe fietspaden conform het Vademecum voor fietsvoorzieningen waarbij de veiligheid, het comfort, de bereikbaarheid met de fiets en het aandeel van het fietsverkeer verhoogd wordt;

Overwegende dat de onteigeningen volgens hierna vermelde plans nodig zijn voor de realisatie van de aanleg van fietspaden langs de N370 te Beernem en Wingene tussen de kilometerpunten 4,80 en 10,10;

Overwegende dat op vandaag de N370 een druk bereden gewestweg is zonder fietspaden en er op de route N370 tussen Beernem en Wingene een groot potentieel aan fietsverkeer mogelijk is;

Overwegende dat de aanleg van nieuwe volwaardige vrijliggende fietspaden langs de N370 tussen de Koolstraat te Wingene en parking Aanwijs te Beernem, conform het Vademecum Fietsvoorzieningen, een voor de fietsers grotere veiligheid biedt ten aanzien van het (zware) gemotoriseerd verkeer,

Overwegende dat de aanleg van fietspaden langs de N370 te Beernem en Wingene tussen de kilometerpunten 4,80 en 10,10 zo spoedig mogelijk gerealiseerd dient te worden om de problematiek inzake verkeersveiligheid voor fietsers te verbeteren;

Overwegende dat de onteigeningen van de voor de realisatie van dit project vereiste percelen derhalve dringend gerealiseerd [dienen] te worden.”

IV. Onderzoek van de middelen

Enig middel

Standpunt van de partijen

6. Verzoeker leidt een enig middel af uit de schending van artikel 1 van de wet van 26 juli 1962, alsook uit de schending van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 ‘betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen’ (hierna: de formelemotiveringswet).

Kort samengevat stelt verzoeker dat de wet van 26 juli 1962 een “uitzonderingsprocedure” om te onteigenen inhoudt, dat het bestaan van de hoogdringendheid motivering vergt, dat de motieven van het bestreden besluit enkel handelen over het beweerde algemeen nut van de onteigening, dat een algemene verwijzing naar “de problematiek inzake verkeersveiligheid voor fietsers” een onvoldoende verantwoording vormt van de voorgehouden hoogdringendheid, en dat reeds in oktober 2008 een dienstenopdracht voor de aanleg van de fietspaden werd gepubliceerd in het bulletin der aanbestedingen.

7. In de memorie van antwoord reageert de verwerende partij samengevat dat de hoogdringendheid om de onteigening door te voeren “niet omstandig” moet worden gemotiveerd, dat uit het dossier blijkt dat het project zeer grondig werd bestudeerd en voorbereid, dat over het openbaar nut van de onteigening “geen twijfel [kan] bestaan”, dat het in aanmerking genomen scenario “een maximale verkeersveiligheid garandeert”, dat er “zeer recente ongevalgegevens” bestaan voor deze weg, dat de hoogdringendheid dan ook “verweven [zit] in het wegwerken van de aanhoudende gevaarlijke verkeerssituatie ten einde nog meer verkeersslachtoffers te vermijden”, dat het bevorderen van de verkeersveiligheid “uit haar aard steeds hoogdringend is” zonder dat het “nodig [is] om deze hoogdringendheid afzonderlijk in het bestreden besluit omstandig en uitgebreid te motiveren”, dat de rechter niet in de plaats van de overheid mag treden, en dat de Raad van State reeds eerder aanvaardde dat onteigeningen met het oog op het herinrichten van een levensgevaarlijk kruispunt een hoogdringend karakter hebben.

8. In de memorie van wederantwoord stelt verzoeker nog dat de uitweidingen van de verwerende partij in de memorie van antwoord “geen nuttige bijdrage meer [kunnen] leveren aan de motivering van de bestreden beslissing”, dat het algemeen nut en de hoogdringendheid van de onteigening twee verschillende dingen zijn, en dat ook uit verklaringen in de pers blijkt dat het fietspad niet als prioritaire investering wordt beschouwd.

9. In de laatste memorie vult de verwerende partij nog aan dat de hoogdringendheid moet blijken uit het bestreden besluit zelf of uit andere documenten die aan verzoeker werden meegedeeld, dat de hoogdringendheid *in casu* onmiskenbaar begrepen zit in het feit dat de herinrichting van de N370 tussen Beernem en Wingene zo spoedig mogelijk gerealiseerd moet worden om de problematiek inzake verkeersveiligheid te verbeteren, dat dit blijkt uit het feit dat er nog steeds ongevallen gebeuren, dat de verwijzing naar de ongevallengegevens volstaat om de hoogdringendheid aannemelijk te maken en dat deze recente gegevens illustreren dat de hoogdringendheid vandaag nog

actueel is. Verzoeker betwist niet dat er in het verleden en tot op heden nog steeds verscheidene ongevallen plaatsvinden.

Beoordeling

10. De wet van 26 juli 1962 biedt een geringere rechtsbescherming dan de gewone onteigeningsprocedure bij toepassing van de onteigeningswetten van 17 april 1835 en 27 mei 1870. Luidens artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 kan de onteigening volgens de regels van die wet slechts geschieden “[w]anneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is”. De aanwending van de uitzonderingsprocedure vastgesteld in de wet van 26 juli 1962 is dus slechts toegestaan wanneer de “onmiddellijke inbezitneming” van het goed door de onteigenende overheid “onontbeerlijk is”.

Hoewel de onteigenende overheid over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt wat betreft de hoogdringendheid van de onteigening, mag de Raad van State controleren of die hoogdringendheid wel voorhanden is, wat impliceert dat deze voldoende aannemelijk moet zijn gemaakt.

De overheid die beslist om van de voormelde uitzonderingsprocedure gebruik te maken, moet, wil zij niet aan de formelemotiveringswet tekortkomen, in haar besluit zelf afdoende tot uitdrukking brengen wat de redenen zijn die meebrengen dat de onteigening ten algemene nutte volgens de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden moet gebeuren. Eventueel mogen de motieven ter verantwoording van de urgentie ook blijken uit de stukken waarnaar ter motivering van het besluit expliciet wordt verwezen en die samen met de beslissing, waarvan ze integraal deel uitmaken, mee betekend worden aan de belanghebbende partijen.

11. Wat de hoogdringendheid betreft wordt in het bestreden besluit (hiervoor geciteerd onder randnummer 5) louter verwezen naar de noodzaak om “de problematiek inzake verkeersveiligheid voor fietsers te verbeteren”.

Zonder meer concrete toelichting daaromtrent kan niet worden aangenomen dat de bevordering van de verkeersveiligheid van de fietsers noopt tot een onteigening bij hoogdringendheid. Een motivering die erop neerkomt dat de verhoging van de verkeersveiligheid uit zijn aard steeds hoogdringend is, is te vaag en te algemeen om te kunnen worden aangenomen als een voldoende grond en een afdoende verantwoording om niet de gewone procedure toe te passen.

Ook het administratief dossier waarop de bestreden beslissing is gesteund, bevat geen elementen die de hoogdringendheid verantwoorden. De startnota blijkt integendeel reeds te zijn opgesteld in augustus 2010, terwijl het bestreden besluit slechts op 28 oktober 2014 werd genomen. De “projectnota” en het document met betrekking tot de ongevallencijfers waarnaar de verwerende partij in haar memories verwijst, dateren dan weer van na de bestreden beslissing.

12. De motivering waarop de verwerende partij zich beroept, maakt niet voldoende aannemelijk waarom de “onmiddellijke” inbezitneming van het goed door de onteigenende overheid onontbeerlijk is, noch kan dit worden afgeleid uit het administratief dossier waarop de bestreden beslissing is gesteund. Het bestreden besluit miskent bijgevolg artikel 1 van de wet van 26 juli 1962. Het ontbreken van een dergelijke motivering in het bestreden besluit komt bovendien neer op een schending van de formelemotiveringswet.

13. Het enig middel is gegrond.

V. Omvang van de nietigverklaring

14. In de memorie van antwoord stelt de verwerende partij dat verzoeker geen belang heeft bij de nietigverklaring “van de ganse onteigening”. Hoogstens heeft verzoeker belang bij de nietigverklaring van het bestreden besluit voor de innemingen 7, 8 en 9 die zijn eigendom betreffen.

15. In het verzoekschrift vraagt verzoeker enkel de nietigverklaring van het bestreden besluit “in de mate dat dit besluit betrekking heeft op de percelen waarvan verzoeker eigenaar is”.

De nietigverklaring wordt dan ook beperkt tot de innemingen 7, 8 en 9 op het onteigeningsplan 1M3D8J G 107835 01 (percelen kadastraal bekend sectie D, nummers 15/g4, 15/h4 en 14/p).

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt het besluit van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn van 28 oktober 2014 waarbij wordt beslist dat in het algemeen belang voor de realisatie van de fietspaden langs de N370 – Beernemsesteenweg, de onroerende goederen op het grondgebied van de gemeenten Wingene en Beernem die op de plannen geel zijn ingekleurd, onmiddellijk in bezit moeten worden genomen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962, in zoverre het de kadastrale percelen sectie D, nummers 15/g4, 15/h4 en 14/p (innemingen 7 , 8 en 9 op het onteigeningsplan 1M3D8J G 107835 01) betreft.

2. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op een rolrecht van 200 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van een maart 2016, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Stephan De Taeye,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Johan Lust